

Jerusalem den 24 september 2011

Kära vänner!

Föga anade jag att jag skulle få material till detta nyhetsbrev när jag reste till Sri Lanka i augusti. Denna ö, i storlek ungefär som Litauen och med en befolkning på dryga tjugo miljoner, kallas ibland för "Indiens tår", eftersom den ligger strax sydost om Indien och till formen påminner om en tår.

Sri Lanka är ett mycket religiöst land. Enligt en uppgift anger 99 procent att religionen spelar en mycket stor roll i deras liv. Kontrasten gentemot det sekulariserade Europa är oerhörd. Åtminstone 70 procent av Sri Lankas befolkning bekänner sig till buddhismen, medan hinduismen, kristendomen och islam vardera har omkring 7-8 procent. Buddhismen sätter helt och hållet sin prägel på landet. Överallt ser man tempel,

I år firas 2600-årsminnet av Buddhas "upplysning". Detta år är också utgångspunkten för tideräkningen. Skyltar av detta slag kan ses på många platser i landet.

från vilka böner, hymner och textrecitationer hörs redan i gryningen och avslutar dagen i den ljumma, tropiska natten. Det är svårt att inte gripas av den innerliga och samtidigt ödmjuka fromhet som jag aldrig upplevde påträngande. Mer än en gång blev jag ombedd av människor att välsigna deras barn, trots att de visste att jag är kristen.

Få länder kunde emellertid te sig mera fjärran för den som ger ut ett nyhetsbrev med fokus på judisk-kristna relationer. Där finns ingen judisk församling, och det är svårt att finna några belägg för att där någonsin funnits en liknande judisk närvaro som i Sydindien (se mitt rundbrev den 17 december 2008; <http://www.judiskkristnarelationer.se/fonden/rundbrev/2008-12.shtml>). Idag har den chassidiska rörelsen Chabad ett center i Colombo, men det betjänar huvudsakligen judiska turister.

Likväl kommer det här brevet huvudsakligen att handla om mitt besök på Sri Lanka, närmare bestämt om vad som blev följden av ett oväntat möte under en vandring en seneftermiddag uppe i bergen ovanför den vackra världsarvsstaden Kandy i mitten av ön. Ovanför gästhemmet där jag bodde ligger ett buddhistkloster, och jag hade hört att man kunde besöka det. Nyfiken som jag är begav jag mig dit men upptäckte till min besvikelse att klostret stängdes för besökare redan kl. 14, så det var väl bara att återvända med oförrättat ärende, tänkte jag. Men just som jag skulle gå får jag se en man sopa stenläggningen vid grinden som leder in till klostret. Oddsén att kunna kommunicera med denne man var onekligen ganska små, men vad hade jag att förlora på att försöka?

Jag förklarade att det skulle betyda mycket för mig att få besöka klostret men att jag måste lämna Kandy redan på morgonen följande dag. - Varifrån kommer du? frågade han på engelska. Som väl var svarade jag Israel, för omedelbart kom följdfrågan: Då talar du väl jiddish? - Hur i all världen kände en vaktmästare i ett buddhistkloster på Sri Lanka till detta språk, tänkte jag, och frågade: *Redst du jiddish?* Och strax var två minst sagt osannolika personer på en osannolik plats involverade i ett samtal på detta gamla medeltidsspråk som präglat så mycket av judisk kultur i Europa under århundraden!

Det ska erkännas att vi snart gick tillbaka till engelska, som var lättare för oss båda. Och nu kan jag ge en liten sammanfattning av detta märkliga möte och vad som blev följden därav. Det visade sig att mannen hade fått ett stipendium och studerat i USA, bland annat filosofi och religionshistoria och då intresserat sig särskilt för judendomen. Dessa studier hade också lett till att han lärt känna många judar. En som särskilt betytt mycket för honom var en överlevande från Förintelsen, och genom honom hade han också lärt känna antisemitismens härjningar i historia och nutid. Jag häpnade över hans beläsenhet och djupa kunskaper, och skämdes av hjärtat när jag tänkte på hur lite jag från början hade förväntat mig av denne "gatsopare".

I lördags predikade jag i svenska församlingen här i Jerusalem, bland annat över dessa ord ur episteltextern: "Bemöt alla lika, och håll er inte för goda att umgås med dem som är ringa" (Romarbrevet 12:16). Eftersom det också var Dag Hammarskjölds dödsdag, fick jag anledning att citera följande ord ur hans *Vägmärken*: "Det finns ingen av vilken du inte kan lära ... Gud talar i alla". När jag nu ser tillbaka på mitt möte där uppe på berget i Kandy upplever jag det som en levande predikan över dessa ord - en predikan som vi aldrig kan höra ofta nog. Genom denne man, som säkert i mångas ögon tillhör de "ringa", fick jag inte bara en välbehövlig tankeställare. Det mötet kom utan tvekan att sätta sin prägel på mycket av min fortsatta resa.

- Vet du om att det finns ett buddhistkloster här i staden, där en jude bott under många år? frågade han. Naturligtvis kände jag inte till det. Och så rullades historien upp om Siegmund (Shlomo) Feniger, som föddes i Tyskland för hundra år sedan och dog 1994 i Kandy, 93 år gammal. När nazisterna kom till makten, förlorade han - som alla judar - sitt arbete och flydde med sin mor till Österrike; hans far hade dött 1932. Själv fortsatte han 1936 till Sri Lanka och lyckades också rädda sin mor dit 1939. Då var han redan vigd till buddhistmunk med namnet Nyanaponika Thera. Hans mor blev kvar på Sri Lanka och dog 1956 som buddhist.

Mycket kunde skrivas om detta sällsamma livsöde. Det har hänt mer än en gång att judar mer eller mindre helhjärtat anslutit sig till en annan religion för att undgå förföljelser. Det gäller framför allt judiska konvertiter till kristendomen och islam i tider av förtryck då konvertering utgjorde inträdesbiljetten till samhället och rättigheter som övriga medborgare. Ibland kunde konverteringen emellertid också innebära valet mellan liv och död, som under korstågstiden.

Man kan givetvis undra om Siegmund Feniger hade blivit Nyanaponika Thera om inte Hitler kommit till makten, och om han inte är ett indirekt offer för antisemitismen i den meningen att hans judiskhet var så förhatlig i den värld där han växte upp, att den till sist blev outhärdlig för honom. Jag tror dock inte att man ska vara för snar att dra den slutsatsen i detta fall. Det har alltid funnits människor som frivilligt av olika skäl övergått till en annan religion. Feniger visade tidigt intresse för buddhismen och knöt kontakter med buddhister i Tyskland redan på 1920-talet. Hans totala hängivenhet åt buddhismen kan heller inte

ifrågasättas, vilket inte bara framgår av att han valde ett strängt munkliv. Genom sin lärdom blev han rentav en av 1900-talets största buddhistiska auktoriteter som rönt aktning i hela den buddhistiska världen och blev något av en legend redan under sin livstid. Han fick ta emot hedersdoktorat och utmärkelser från de främsta buddhistiska universiteterna, och flera av hans talrika böcker har blivit klassiker. Framför mig på skrivbordet ligger en av de mest berömda, *The Heart of Buddhist Meditation*. Den är tryckt 2010, och jag ser att den publicerades första gången redan 1962 och har översatts till sju språk.

Denna bok fick jag som gåva när jag någon vecka senare återvände till Kandy för att besöka Nyanaponika Theras kloster, som ligger i ett vackert naturreservat, där följande inskription möter mig vid ingången: "O store Konung: Luftens fåglar och djur har samma rätt att leva och röra sig överallt i detta land som du. Landet tillhör människorna och alla andra varelser. Du är bara satt att bevara det." Det besöket vore värt en artikel i sig, men låt mig begränsa mig till den viktigaste punkten. Under ett långt samtal med den munk som tog emot mig så vänligt, fick jag lära mycket om Nyanaponika Theras liv och gärning i klostret, och när jag berättade om det arbete jag själv står mitt uppe i och om vikten av att skapa förståelse och respekt mellan judar och kristna, reste sig munken, gick in i biblioteket och kom tillbaka med en tidskrift - *Contemporary Buddhism*, Vol. 10, No.2, November 2009. Jag öppnade den och förstod genast varför han hämtat den. En av artiklarna, skriven av Asaf Federman, har titeln: "His Excellency and the Monk: A Correspondence between Nyanaponika Thera and David Ben-Gurion". (sid. 197-219)

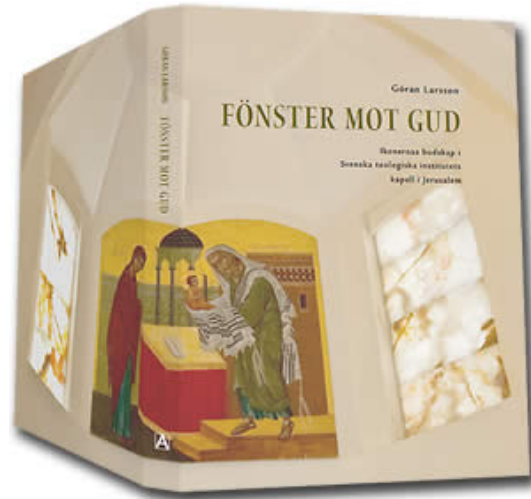
Utsikt över Kandy.

Utrymmet tillåter mig inte att närmare gå in på det fascinerande innehållet i denna artikel. Den ger en levande inblick i Ben-Gurions djupa teologiska intresse, inte minst för lidandets gåta som spelar så stor roll i buddhistiskt tänkande. Det är också uppenbart att den "judiske munken" behöll mycket av sitt judiska arv trots sin långa livsresa. Han berättar för Ben-Gurion om sitt starka engagemang i Tyskland för judarnas sak och sitt arbete på *Jüdischer Verlag* i Berlin samt i den judiska ungdomsorganisationen *Hapoel Hatzair*. Kontakten mellan excellensen och munken utvecklades till en djup vänskap, och under ett statsbesök i Burma 1961 kom de också att mötas. Ben-Gurion inbjöd sin judisk-buddhistiske vän till Israel, där denne genom kontakten med Ben-Gurion också funnit en kusin, Jizchak Feniger, som bodde på en kibbutz. Av olika skäl blev besöket dock aldrig av.

Min reseskildring blev mycket längre än jag tänkt, och ändå har jag bara skrapat på ytan. Men oroa er inte, jag håller inte på att bli buddhist! Den viktigaste poängen i denna berättelse är den jag redan betonat - vad mänskliga möten kan leda till, inte minst möten med människor som vi så lätt förbiser och underskattar. Min vän från grinden vid klostret kunde inte öppna den för mig den gången. Men han gjorde något oändligt mycket värdefullare. Han öppnade grinden till en värld jag annars inte hade fått lära känna, och indirekt kom han att öppna grinden till människors hjärtan som nu också fått en plats i mitt hjärta.

Så till lite praktisk information.

Som jag tidigare meddelat har min bok *Fönster mot Gud* publicerats, och nu har den även distribuerats till dem som beställt den. Det har tyvärr visat sig att många av de böcker jag skickade ut i maj inte kommit fram. Därför ber jag er att höra av er om ni inte fått er bok. Jag är mycket ledsen över detta men hoppas kunna gottgöra detta nu. Boken kan också beställas för en frivillig gåva till fonden hos Anita Taranger, Oxelgatan 26, 565 33 Mullsjö, tel. 0392-36021, e-post: anita.taranger@hotmail.com.

Jag måste också berätta att min dator kraschat, vilket bland annat gjort att jag förlorat en del uppdateringar av vårt adressregister. Om Du har e-post men fortfarande får detta rundbrev med vanlig post, är jag tacksam om Du vill meddela mig det, så kommer brevet som e-post i fortsättningen. Var också snäll och meddela mig om Du känner någon som önskar få nyhetsbrevet.

Efter många förfrågningar vill jag nämna två resor som äger rum nästa vår: *Israelresa* den 12-26 april med mig som ciceron och Henrik Linjer som reseledare; för information: henrik.linjer@seaside.se; tel. 0340-16140. Sonia Schlossmans kunskapsresor till *Sicilien* den 5-12 maj och till *Rom* den 14-20 maj; för information: Ulla Terling, ulla.terling@comhem.se; tel. 08-58036776.

Här har vi njutit av en underbar högsommar med temperaturer kring 30 grader och ljuvligt ljumma kvällar. I går svängde dock vädret och vi har fått höstens första regn, det första sedan i maj. Låt oss hoppas att detta regn förebådar en lång och rik regnperiod. Här utgör torka och vattenbrist ett konstant hot. Den politiska temperaturen har som ni nog kan förstå varit särskilt hög de senaste dagarna.

Närbild av Västra Muren.

Vi kan bara hoppas och be att regnets välsignelse åtföljs av beslut som präglas av omsorg och omtanke om allas bästa.

Nu går vi in i den tid på året som under tre veckors tid präglas av de judiska högtiderna. Det börjar på onsdag kväll med *rosh hashana*, alltså nyåret, då år 5772 enligt judisk tideräkning går in. Våra judiska vänner hälsar jag med de ord som ofta hörs i dessa dagar - *Shana tova umetuka*, "Ett gott, sött år!" Och er alla önskar jag allt gott och tackar för fortsatt stöd av fondens arbete, för förtroende, förbön, omtanke och vänskap.

Varma hälsningar från Er tillgivne

Göran Larssons jubileumsfond för judisk-kristna relationer:

Adress i Israel: Hatekufa 17/4, 92628 Jerusalem;

tel. 00972-2 648 1979 eller 00972-50 685 0346 (mobil)

E-postadress: goran.larsson@judiskkrstnarelationer.se

Hemsida: www.judiskkrstnarelationer.se

PlusGiro (Postgiro) 195 85 45-4

Bankgiro 5374-4249